

Põllumajandusliku keskkonnatoetuse osatähtsus ja mõju analüüs tootjate sissetuleku struktuuris aastatel 2003-2006

Tellija: Põllumajandusuuringute Keskus
Töö teostaja: OÜ Jäneda Öppe-ja Nõuandekeskus
Jäneda, 2008

Metoodika:

Põllumajandusliku keskkonnatoetuse kohustuse võtnud põllumajandusettevõtete sissetulekute struktuurimuutuste analüüsimiseks Eesti Maaelu Arengukava 2004-2006 perioodi jooksul on kasutatud põllumajandusliku raamatupidamise andmebaasi (FADN) andmeid 2003-2006 aastate kohta. Käesoleva analüüsi vaatluse all olid vaid need põllumajandustootjad, kus põhilise osa sissetulekust saadakse põllumajandustootmisest ning väiketootjad, kelle tegevuse majanduslik suurus jääb alla 2 ESU, on analüüsist välja jäetud.

Andmete võrreldavuse tagamiseks on eraldi analüüsitud keskkonnasõbraliku tootmise kohustuse võtnud (KST tootjad) ja mahepõllumajandusliku tootmise kohustuse võtnud (mahetootjad) ning ka kõigi põllumajandusliku keskkonnatoetuse kohustuse võtnud (PKT tootjad) põllumajandustootjate ettevõtlustulu näitajaid. Võrdluseks on välja toodud ka PKT kohustusega mitteliitunud ettevõtete vastavate näitajate tulemused. Toetuste struktuuri ja mõju hindamisel on toetused jagatud kolme gruppi: põllumajanduslik keskkonnatoetus mahepõllumajandusliku tootmise eest (mahetoetus), põllumajanduslik keskkonnatoetus keskkonnasõbraliku tootmise eest (KST toetus) ja muud toetused.

PKT ettevõtete sissetulekute struktuurimuutusi on põhjalikumalt analüüsitud taimekasvatuse, köögiviljakasvatuse, piimatootmise, loomakasvatuse ja segatootmise tootmistüübi ettevõtetes ning ka kõigi ettevõtete (v.a sea- ja linnukasvatuse tootmistüübi ettevõtted) keskmisena.

Analüüsi teisel etapil koostati põllumajandusettevõtete tasandil sissetulekute ja majandustegevuse kasumlikkuse prognoos aastateks 2007-2013, prognooside koostamisel on baasaastaks võetud aasta 2006.

Andmete analüüsi ja prognoosi peamised tulemused ja järeldused on alljärgnevad:

- Kõige suurem muutus sissetulekute struktuuris aastatel 2003-2006 leidis aset 2004. aastal seoses liitumisega Euroopa Liiduga, kui Eesti põllumajandusettevõtetel avanes võimalus taotleda uusi toetusi. Alates 2004. aastast ei ole väga suuri muutusi sissetulekute struktuuris toimunud
- PKT osakaalu muutused sissetulekutes 2006. a võrreldes 2003. a. PKT ja KST taimekasvatuse, piima- ja segatootmise tootmistüüpi ettevõtetes ulatusid ainult 3%-ni, samas mahetootjatel – kuni 15%.
- PKT osatähtsus toetuste struktuuris on aastatega pidevalt vähenenud 40%-lt 2003. a 26%-le 2006. a. Kõige suurem vähenemine on olnud taimekasvatuse ja piimatootmise tootmistüübi ettevõtete toetuste struktuuris (vastavalt 18% ja 17%) ning kõige väiksem segatootmise tootmistüübis (5%). PKT osatähtsuse vähenemine aastatel 2003-2006 toetuste struktuuris oli tingitud sellest, et PKT kasv põllumajandusmaa hektari kohta on olnud nendel aastatel muude toetustega võrreldes oluliselt väiksem.
- PKT ettevõtetest avaldasid PKT kõige suuremat mõju loomakasvatuse ja taimekasvatuse tootmistüübi tootjatele (vastavalt 37% ja 28%), kõige vähem sega- ja piimatootmise ettevõtetele (vastavalt 24% ja 24%). KST ettevõtetest avaldas PKT kõige suuremat mõju taimekasvatuse tootjatele (27%), kõige vähem piimatootmise ja loomakasvatuse tootmistüüpi ettevõtetele (vastavalt 21% ja 21%).

EESTI MAAELU ARENGUKAVA 2007-2013 II TELJE PÜSIHINDAMINE

- Keskmisel PKT tootjal oli arvestuslik netokasum (v.a PKT) hektari kohta kõikidel vaadeldavatel aastatel positiivne, samas 2006. a oli see mahetootmisettevõtetes negatiivne ning ainult tänu PKT-le jäid nad plussi. Seega, mahetootjate jaoks on PKT äärmiselt oluline, sellest sõltub arvestataval määral nende toimetulek.
- Keskmisel PKT tootjal väheneb analüüsitava perioodi jooksul PKT osa sissetulekust 2% võrra ja ulatub 2013. a kuni 5%-ni (PKT osakaal toetustes väheneb sama ajaga 26%-lt kuni 19%-ni). PKT osakaal mahetootjate sissetulekute struktuuris väheneb aastaks 2013 17%-ni, mis on 2006. a võrreldes 3% vähem (PKT osakaal toetustes väheneb 42%-lt 2006. a kuni 32%-ni 2013. a).
- Kui suurendada PKT 30% võrra (2007. a tasemest), siis PKT osakaal sissetulekutes suureneb sõltuvalt tootmistüübist kuni 2% (v.a loomakasvatuse tootmistüübis 4%), samas PKT osatähtsus toetustest kasvab 4-6%. PKT 30% vähenemise mõju ettevõtete sissetulekute struktuurile on täpselt vastupidine: PKT osakaal sissetulekute ja toetuste struktuuris väheneb vastavalt kuni 4% ja 7%.
- Keskmise PKT ettevõtte arvestuslik netokasum (v.a PKT) hektari kohta väheneb 2013. a 81% võrreldes 2006. a, samas koos PKT-ga väheneb 54% (KST ettevõtetes vastavalt 41% ja 30%). Mahetootjate arvestuslik netokasum (v.a PKT) hektari kohta on 2013. a negatiivne, mis on võrreldes 2006. a oluliselt suurenenud. Arvestusliku netokasumi vähenemine hektari kohta 2013. a võrreldes 2006. a on tingitud eelkõige kulude suuremast tõusust kui on kogutoodangu (koos toetustega) väärtuse tõus. Näiteks palgakulude prognoositud kasv 2013. a võrreldes 2006. a on 2,3 kordne, kütusehindade kasv – 1,6 kordne.
- Uuringu tulemusena selgus, et aastatel 2003, 2006 ja 2013 ettevõtjatulu on küll kõikide tootmistüüpide lõikes positiivne, kuid sellest ei piisa, et arvestada ka tasustamata tööjõule töötasu põllumajandussektori keskmisel tasemel. Seega võib järeldada, et enamus PKT tootjatest ei ole võimelised maksma tasustamata tööjõule konkurentsivõimelist palka.

